

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozhodol v právnej veci **o návrat maloletých detí E. S., narodenej X. a J. S., narodenej X.**, štátna príslušnosť F., do krajiny obvyklého pobytu, zastúpené kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Partizánske, so sídlom Nám. SNP 151/6, deti rodičov : otec B., bývajúcí G., štátny občan F., zastúpený F. a matka : A. S., bývajúca v P., štátna občianka Slovenskej republiky, zastúpená JUDr. PaedDr. I. P., PhD., MBA – advokát so sídlom v B., **o návrat maloletých detí do krajiny obvyklého pobytu**, vedenej na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 1 P 123/2011, o dovolaní matky proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave z 13. augusta 2013 sp. zn. 11 CoP 267/2013

t a k t o :

Dovolanie **o d m i e t a .**

Žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov dovolacieho konania.

O d ô v o d n e n i e

Dňa 27. júna 2011 bol na Okresný súd Bratislava I doručený návrh otca maloletých detí na nariadenie návratu maloletej E. S. a J. S. na územie krajiny ich obvyklého pobytu do F.. Návrh otec maloletých detí odôvodnil tým, že tieto sa narodili z partnerského vzťahu rodičov vo F. v meste G., žili v spoločnej domácnosti v rodinnom dome otca v G.. V spoločnosti rodičov postupne od februára 2010 narastali nezhody, vznikali hádky, ktoré nedokázali riešiť. Matka s maloletými deťmi dňa 27. júna 2010 odcestovala na Slovensko na prázdniny, pričom sa v auguste 2010 mala s deťmi vrátiť späť do F.. Matka sa však do F. vrátila bez detí, vzala si osobné veci za prítomnosti svojho brata a bratranca. Matka sa s maloletými deťmi odmietla vrátiť späť do F.. Maloleté deti boli matkou premiestnené na územie Slovenskej republiky, kde sú do dnešného dňa matkou neoprávnene zadržované. Matka svojím konaním znemožnila otcovi výkon jeho zákonných rodičovských práv

a povinností. Otec v návrhu poukázal na zákon č. 97/1963 Zb. o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom, na ustanovenia Nariadenia Rady (ES) č. 2201/2003 z 27. novembra 2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje Nariadenie (ES) č. 1347/2000, na ustanovenie Dohovoru o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí prijatého v Haagu dňa 25.10.1980 publikovaného v Oznámení Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky pod č. 119/2001 Z.z. (ďalej len „Dohovor“), na čl. 7 ods. 2 a ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky.

Okresný súd Bratislava I uznesením (v poradí druhým) z 15. marca 2013 č.k. 1 P 123/2011-669 nariadil návrat maloletých detí E. S., narodenej X. a J. S., narodenej X. do krajiny ich obvyklého pobytu do F.. Nariadil matke A. S., nar. X. bytom N., aby vrátila maloletú E. S., nar. X. a J. S., nar. X. do F. do troch dní od doručenia tohto uznesenia. V prípade, že matka maloleté deti v súlade s výrokom I. tohto uznesenia na územie F. nevráti, je otec maloletých detí B. po uplynutí tejto lehoty maloletú E. S. a J. S. prevziať za účelom ich vrátenia do miesta obvyklého pobytu maloletých detí na územie F. Štátu náhradu trov konania nepriznal. Vyslovil, že žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania.

V odôvodnení svojho rozhodnutia prvostupňový súd uviedol, že mal v konaní jednoznačne za preukázané, že maloleté deti S. mali obvyklý pobyt vo F., kde sa narodili a vyrastali nepretržite až do júna 2010, kedy matka s deťmi vycestovala počas letných prázdnin na Slovensko. Krajinu obvyklého pobytu matka nespochybňovala. Dospel k záveru, že opatrovnícke právo vykonávali obaja rodičia, a že matka maloleté deti od augusta 2010 neoprávnene zadržáva na území Slovenskej republiky bez súhlasu otca alebo príslušného súdu. Osobnú starostlivosť o maloleté deti vykonáva matka, ktorá býva u svojich rodičov v P. v rodičovskom dome. Maloleté deti sú zdravé, staršia E. navštevuje základnú školu a mladšia predškolské zariadenie, deti navštevujú mimoškolské aktivity, majú kladné hodnotenia od triednych učiteľov, E. dosahuje výborný prospech. Otec matke posiela na výživu detí 100 € mesačne, o stretnutia s deťmi prejavuje po celý čas pobytu detí na území SR záujem, deti osobne navštevoval. Matka uviedla, že je dlhodobo práceneschopná, o čom potvrdenie alebo lekársku správu o jej zdravotnom stave nepredložila. Aj napriek skutočnosti, že sa maloleté deti od augusta 2010 zdržiavajú na území Slovenskej republiky, súd nemôže prihliadnuť k argumentom matky o ich súčasnej prosperite a vybudovaní sociálnych väzieb s rodinou matky na Slovensku, keďže tento stav vznikol v dôsledku protiprávneho konania matky tým, že obidve maloleté deti neoprávnene zadržáva na území Slovenskej republiky, čím fakticky

pozbavila výkonu opatrovníckych práv druhého rodiča. V konaní nevykonala dokazovanie výsluchom matkou navrhovaného svedka jej maloletého syna K.. Taktiež zamietol návrh matky na nariadenie znaleckého dokazovania na zistenie názoru maloletých detí. Neprihliadol ani na otcom predložené čestné prehlásenia spoločných rodinných známych, z ktorých vyplýva, že otec maloletých detí sa nikdy ani verbálne ani fyzicky násilne voči matke alebo deťom nesprával. Vo vzťahu k týmto navrhovaným dôkazom zaujal názor, že vzhľadom na charakter jednotlivých dôkazov a možnosť spochybnenia ich dôveryhodnosti, tieto by neviedli k objektívnemu preukázaniu konkrétnych skutočností. Je názoru, že nariadenie znaleckého dokazovania v prejednávanej veci by presahovalo rámec dokazovania vykonávaného v konaní o návrat, keďže prvoradou úlohou súdu v tomto konaní je skúmanie podmienok nariadenia návratu podľa ustanovení Dohovoru a Nariadenia Rady ES, a nie vzťahy medzi rodičmi a deťmi, posudzovanie ich rodičovských kompetencií a už vôbec nie následky vzniknuté dôsledkom protiprávneho konania jedného z rodičov. Výsluch maloletých detí, ktoré vykonala na základe uznesenia najvyššieho súdu ako aj jeho závery nemohol vyhodnotiť vzhľadom na jeho priebeh, reakcie detí, ich vek a rozumovú vyspelosť ako dôkaz nespochybniteľne právne významný pre svoje rozhodnutie vo veci samej. Deťmi deklarovaný ambivalentný postoj k otcovi a k ich návratu do F. vyhodnotil ako následok konania matky a jej najbližších príbuzných, s ktorými deti toho času už dlhodobo žijú v jednej domácnosti. Keďže obe maloleté deti majú od júna 2010 práve z rozhodnutia matky a jej rodiny obmedzený kontakt s otcom, táto okolnosť mala a má nevyhnutne za následok narušenie citových väzieb detí s otcom, ako aj ich prirodzený rozvoj. Reakcie a postoje maloletých detí vyhodnotil ako následok ich odlúčenia od otca v ich útlom veku, ich vyňatie z prirodzeného prostredia v ktorom vyrastali a tým pretrhnutie sociálnych väzieb vo F. v kombinácii k odmietaným postojom matky k osobe otca a návratu detí do F. ako krajiny ich obvyklého pobytu. Deťmi neprirodzene až krčovito deklarované negatívne postoje voči ich otcovi prezentované ako pred súdom tak aj v rámci asistovaného styku prostredníctvom psychológa a sociálnych pracovníkov ÚPSVaR Partizánske posúdil ako následok postoja a správania matky, čo pre rozhodnutie vo veci samej nemohol vyhodnotiť za právne významné z hľadiska potreby posudzovania podmienok pre nenariadenie návratu v zmysle čl. 13 Dohovoru a čl. 11 ods. 4 Nariadenia Rady (ES). Z takto zisteného skutkového stavu nemal dostatočne preukázané skutočnosti o domácom násilí, ktorému mala byť matka podľa jej tvrdení v čase spolužitia zo strany otca vystavená. Ustálil, že vzťah otca a matky je poznačený dlhodobými pretrvávajúcimi konfliktami a návrat maloletých detí do krajiny obvyklého pobytu vzhľadom na preukázanú citovú viazanosť detí na matku a ambivalentný prístup k ich otcovi, by mohol

deti vystaviť určitej duševnej ujme alebo ich inak priviesť do neznesiteľnej situácie, preto v ďalšom skúmal, či bolo preukázané, že sa vykonali primerané opatrenia na zabezpečenie ochrany detí po ich vrátení v sprievode matky v zmysle čl. 11 ods. 4 Nariadenia (ES) č. 2201/2003 z 27.11.2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje Nariadenie (ES) č. 1347/2000. Tento právny predpis ako právo Európskej únie má prednosť pred Haagskym dohovorom a v zmysle jeho ustanovení súd nemôže odmietnuť vrátiť dieťa podľa čl. 13 písm.b/ Haagskeho dohovoru, ak sa preukáže, že sa vykonali primerané opatrenia na zabezpečenia ochrany dieťaťa po jeho vrátení. Konštatuje, že má povinnosť pri svojom rozhodnutí zohľadniť nielen text Dohovoru ale tiež Nariadenia Rady ES, tzv. „Brusel II bis“, ktorého vzťah k Dohovoru je komplementárny, t.j. v rámci Európskej únie sa prednostne použije „Brusel II bis“ pre rovnaký okruh otázok, ktoré rieši aj Dohovor.

Otec sa zaviazal matke a maloletým deťom po návrate zabezpečiť bývanie na základe zmluvy o prenájme nehnuteľnosti z 19.2.2013 s prenajímateľom Radnice v G. v prospech matky a maloletých detí na 3 roky s povinnosťou platiť nájomné zo strany otca na adrese X., F. (potvrdenie od starostu mesta G.). Otec súdu predložil potvrdenie banky X. o otvorení osobného účtu v prospech pani A. S. s vkladom 2 400 € a jej splnomocnenie na mesačný výber 200 € počas 12 mesiacov s tým, že otec sa zaväzuje, že nevykoná žiadnu transakciu na predmetnom účte počas 20 mesiacov. Otec predložil tri potvrdenia od leteckej spoločnosti Lufthansa na tri letenky zakúpené 20.2.2013 v rôznych cenách z V. na letisko v N., ktoré sú platné počas 12 mesiacov od pôvodného dňa odletu 15.3.2013 na meno matky a dvoch maloletých detí, ako aj faktúra na uhradenie sumy 100 € preukazujúcu zabezpečenie dopravy matky a maloletých detí na letisko V.. Zo Správy Riaditeľstva civilných záležitostí a ochrany štátnej pečate, kancelárie medzinárodnej spolupráce v oblasti občianskej a obchodnej Ministerstva spravodlivosti F. zo dňa 8.3.2013 vyplýva, že matka v prípade návratu do G. v kraji A. sa môže obrátiť na sociálnu pracovníčku S. D., ktorá je zamestnaná v krajskom solidárnom dome v meste C. – kontaktné údaje A.C., telefón X.. Sociálna pracovníčka bola informovaná o celom prípade a matka sa môže zastaviť v jej kancelárii každý utorok od 9.00 hod. do 12.00 hod., alebo v inom čase po predchádzajúcom telefonickom dohovore. Matka môže byť zdarma sledovaná psychológom alebo pedagogickým pracovníkom. O túto pomoc môže matka kedykoľvek požiadať. Pokiaľ matka bude žiadať zabezpečenie detí v nebezpečenstve, je to dôvod na začatie konania o výchovnej pomoci pred sudcom špecializovaným na prípady detí, pre ktoré môže byť konanie začaté aj na žiadosť

prokurátora. V danom prípade je kompetentný sudca pre deti Okresného súdu v N. – adresa P.N., telefón X.. V prípade návratu do A. bude kancelária medzinárodnej vzájomnej pomoci v občianskoprávných a obchodných veciach môcť na základe čl. 55 Nariadenia Rady (ES) na žiadosť slovenského centrálného úradu informovať prokurátora o tomto návrate a požiadať ho o vyhodnotenie, či po prešetrení veci sa mu zdá nevyhnutné začať konanie pred sudcom pre deti. Správa obsahuje aj potvrdenie prenájmu bytu zo strany otca, ktorý je vo vlastníctve Radnice v G. v prospech matky a detí spolu s potvrdením financovania nájmu na tri roky a popisom uvedenej nehnuteľnosti kde je uvedené, že daná nehnuteľnosť po sociálnej a technickej stránke zodpovedá primeranému bývaniu a výchove maloletých detí. Matka má nárok na dávku sociálneho zabezpečenia vo výške 920 € a nárok na rodinné prídavky na dve deti 127,05 €. Matka má možnosť na bezplatnú psychologickú podporu v zdravotno-psychologickom centre pre dospelých C.N., telefón X., pre deti nepretržitá služba v S.N., telefón X.. Matka sa môže v každom prípade obrátiť na S.C., telefón X..

Považuje za potrebné uviesť, že najdôležitejšou zásadou, ktorou sa bez akýchkoľvek pochybností riadi Dohovor a Nariadenie je zásada rešpektovania najlepšieho záujmu dieťaťa (Preambula Dohovoru a odôvodnenie čl. 12 a 13, čl. 12, 15 a 23 Nariadenia čl. 3 Dohovoru Organizácie spojených národov o právach dieťaťa, čl. 24 ods. 2 Charty základných práv Európskej únie). Pokiaľ ide o návrat dieťaťa do členského štátu jeho obvyklého pobytu je však zrejmé, že Dohovor a Nariadenie sú založené na zásade, že najlepší záujem dieťaťa v prípade jeho neoprávneného premiestnenia alebo zadržania vyžaduje okrem jedinej výnimky spočívajúcej v určitých presne stanovených prípadoch uvedených čl. 13 a 20 Dohovoru (čl. 13 písm.b/ Dohovoru v spojení s čl. 11 ods. 4 Nariadenia), vždy návrat dieťaťa. K uvedenému je treba uviesť, že návrat dieťaťa do členského štátu jeho obvyklého pobytu neznamená nevyhnutne jeho návrat k opustenému rodičovi a jeho oddelenie od rodiča únoscu, keďže o týchto odlišných otázkach musí rozhodnúť príslušný súd do právomoci ktorého rozhodovania o týchto otázkach prináleží, pričom zohľadní všetky emocionálne, psychologické a materiálne aspekty situácie a vo svojom rozhodnutí uprednostní najlepší záujem dieťaťa. Z uvedeného dôvodu je preto potrebné ustanovenia Nariadenia a Dohovoru vykladať predovšetkým z hľadiska uvedených cieľov a zásad, keďže ich základným cieľom nie je ochrana faktického ani právneho dôsledku konania unášajúceho rodiča.

Dospel k záveru, že takto boli preukázateľne vykonané primerané opatrenia tak zo strany otca ako aj zo strany štátnych orgánov F. v zmysle čl. 11 ods. 4 Nariadenia Rady (ES) č. 2201/2003 na zabezpečenie dostatočnej ochrany detí po ich návrate. Maloleté deti prijatými

a vykonanými opatreniami majú zabezpečený bezpečný návrat spolu so svojou matkou, ktorá nemá jazykovú bariéru, vo F. žila 16 rokov (rozvodové konanie prebiehalo pred justičnými orgánmi F.), môže po návrate do F., krajiny Európskej únie, využiť príslušné zákonné inštitúty na zabezpečenie či už ochrany, prípadne výživy detí či nej samotnej, má možnosť opäť poberať dávky tak, ako pred odchodom, či zamestnať sa, spolu s maloletými deťmi majú vytvorené primerané bytové podmienky a maloleté deti majú zabezpečenú povinnú školskú dochádzku.

Takto vykonaným dokazovaním nezistil žiadne dôvody, pre ktoré by návrhu otca nemohol vyhovieť, a preto nariadil návrat maloletých detí do krajiny ich obvyklého pobytu, aby tak zabezpečil pôvodný stav pred ich neoprávneným zadržiavaním na území Slovenskej republiky.

Krajský súd v Bratislave na odvolanie matky maloletých detí uznesením z 13. augusta 2013 č.k. 11 CoP 267/2013-760 potvrdil uznesenie súdu prvého stupňa a vyslovil, že žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov odvolacieho konania. V odôvodnení rozhodnutia odvolací súd uviedol, že súd prvého stupňa riadne zistil skutkový stav veci, keď vykonal dokazovanie v rozsahu potrebnom na zistenie rozhodujúcich skutočností z hľadiska posúdenia opodstatnenosti návrhu otca na nariadenie návratu maloletých detí E. a J. S. do krajiny obvyklého pobytu, výsledky vykonaného dokazovania správne zhodnotil a na ich základe dospel k správnym skutkovým a právnym záverom, ktoré v napadnutom rozhodnutí aj dostatočne odôvodnil.

Prihliadajúc na obsah súdneho spisu a z neho vyplývajúci skutkový stav, nezistil v postupe súdu prvého stupňa z hľadiska procesného a právneho žiadne vady majúce za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, v celom rozsahu po skutkovej a právnej stránke sa stotožnil s dôvodmi uvedenými v uznesení súdu prvého stupňa, v ktorom podrobne zodpovedal na v konaní nastolené otázky relevantného charakteru, ktoré matka čiastočne zopakovala v odvolaní podanom proti rozhodnutiu; z uvedeného dôvodu osvojac si dôvody rozhodnutia využil možnosť danú mu ustanovením § 219 ods. 2 O.s.p. na vypracovanie tzv. skráteného odôvodnenia rozhodnutia.

Na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia a v záujme dôsledného vypořádania sa s odvolacími námietkami konštatoval, že v danej veci, predmetom ktorej je nariadenie návratu maloletých detí do krajiny obvyklého pobytu súd prvého stupňa správne postupoval v zmysle právnych predpisov, záväzných pre Slovenskú republiku vrátane

Nariadenia Rady (ES) č. 2201/2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností a Dohovoru č. 119/2001 Z.z. o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí, ktoré v spojení s ustanovením čl. 1 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky majú prednosť pred vnútroštátnymi predpismi, čo znamená, že súdy sa nimi musia riadiť a rozhodovať v súlade s nimi. Cieľom Dohovoru je pritom zabezpečiť okamžitý návrat detí, ktoré boli neoprávnene premiestnené do niektorého iného štátu alebo sú v ňom zadržované. Súd prvého stupňa v tomto konaní v zmysle čl. 3 Dohovoru správne zamerlal svoje dokazovanie na zistenie miesta obvyklého pobytu maloletých detí a existenciu opatrovníckeho práva, pričom so záverom, ku ktorému dospel sa plne stotožňuje. Zhodne ako súd prvého stupňa je toho názoru, že krajina obvyklého pobytu maloletých detí je F., kde sa maloleté deti narodili a kde až do 27.6.2010 žili v spoločnej domácnosti rodičov. Bez právneho významu je v tomto smere odvolacia námietka matky o dôslednom nezaobraní sa otázkou obvyklého pobytu maloletých detí v odôvodnení písomného vyhotovenia rozhodnutia. Vychádzajúc z jeho obsahu je možné konštatovať, že ustálenie obvyklého pobytu maloletých detí súdom prvého stupňa (F. republika) nie je založené len na tom, že matka maloletých detí ho v priebehu konania nespochybnila, ale i na skutkových zisteniach vyplývajúcich z vykonaného dokazovania (skutočnosti, že maloleté deti sa vo F. narodili a až do 27.6.2010 žili v spoločnej domácnosti rodičov). Dospel k rovnakému záveru, že opatrovnícke práva k obojm maloletým deťom vykonávali v existujúcej spoločnej domácnosti obaja rodičia, keď pri tejto úvahe vychádzal zo skutkových zistení, ku ktorým dospel po vykonanom dokazovaní prvostupňový súd. V zmysle ustanovení F. právneho poriadku (tzn. právneho poriadku štátu, na území ktorého sa obe deti narodili a mali tam obvyklý pobyt) zisteného súdom prvého stupňa prostredníctvom Centra pre medzinárodnú právnu ochranu detí a mládeže od F. ústredného orgánu Direction des affaires civiles set, du sceau, rodičovskú zodpovednosť k deťom vykonávajú obaja rodičia bez ohľadu na to, či sú alebo nie sú zosobášení, či žijú oddelene ak sa preukázalo ich rodičovstvo k dieťaťu do prvého roku veku dieťaťa. V danom prípade je z rodných listov maloletých detí vystavených F. štátnym orgánom nepochybné, že E. S., nar. X. bola uznaná matkou A. S. 30.5.2005 a otcom B., nar. X. dňa 8.11.2005 a J. S., nar. X. bola uznaná matkou A. S. 9.10.2006 a otcom B., nar. X. dňa 5.12.2006. Uvedené znamená, že obaja rodičia matka A. S. a otec B., nar. X. sú nositeľmi rodičovskej zodpovednosti voči maloletým deťom E. a J. S.. Pokiaľ ide o námietky matky produkované v priebehu konania, týkajúce sa právneho posúdenia otcovstva k maloletým deťom uviedol, že podmienky rodičovskej zodpovednosti (vrátane určenia otcovstva) k maloletým deťom nie je možné v danom prípade posudzovať

podľa slovenského právneho poriadku, keďže obe maloleté nemali na území Slovenskej republiky pred 27.6.2010 svoj obvyklý pobyt a obe sa narodili na území F.. Okolnosť, že matka v priebehu konania o nariadenie návratu maloletých detí predložila aj slovenské rodné listy vydané dňa 30.3.2011 Osobitnou matrikou Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, v ktorých je ako otec maloletých zapísaný pod priezviskom E. D. a J. D. bývalý manžel matky pán D. D., je v tejto súvislosti bez akéhokoľvek právneho významu; z obsahu dokazovania vyplýva, že tieto rodné listy, pri ktorých matka poskytla štátnym orgánom Slovenskej republiky nesprávne informácie vybavovala v súvislosti s prihlásením detí k trvalému pobytu na území Slovenskej republiky. Matkou predkladané dôkazy v smere posúdenia opatrovníckeho práva aj odvolací súd posúdil ako účelové, keďže matka v rozvodovom konaní vedenom v čase po narodení E. S. na Okresnom súde v N. č. Rg X. sama uviedla, že v manželstve s pánom D. žila od apríla 2004 oddelene a z manželstva sa narodilo len jedno dieťa K., nar. X.. Matka od narodenia detí až do začatia konania o nariadení ich návratu nespochybnila otcovstvo B. k maloletým deťom, dňa 5.12.2010 ho počas priebežného výsluchu pred Štátnou políciou, jednotkou v BTA R. súvisiaceho s oznámením o domácom násilí označila za otca oboch maloletých detí a dňa 15.12.2010 podala na Okresný súd Partizánske návrh na určenie vyživovacej povinnosti označeného otca k oboom maloletým deťom. Postup Okresného súdu Bratislava I vo vzťahu k zadováženiu si stanoviska k výkladu ustanovenia F. právneho poriadku týkajúcich sa rodičovskej zodpovednosti k maloletým deťom bol v súlade s ustanovením čl. 7 Dohovoru o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí.

V rámci výkonu opatrovníckych práv vystaňovaním maloletých detí do inej krajiny treba považovať za podstatnú vec súvisiacu s výkonom opatrovníckych práv, čo znamená, že súhlas na vystaňovanie maloletých detí na územie iného štátu musia dať obaja rodičia. V prejednávanej veci matka takýto súhlas zo strany otca nepredložila a pokiaľ matka súhlas od otca nemala, treba súhlasiť s názorom súdu prvého stupňa, že jej odchodom s deťmi dňa 27.6.2010 došlo k neoprávnenému premiestneniu detí z F. na územie Slovenskej republiky. Za súhlas otca aj podľa názoru odvolacieho súdu nemožno považovať ani matkou tvrdené vyhlásenie otca „aby si zbalila veci a odišla“. Vykonaným dokazovaním je nepochybne preukázané, že dlhodobjší pobyt matky s deťmi na Slovensku počas letných prázdnin bol aj v minulosti bežným pobytom matky a detí, počas ktorého deti udržiavali kontakt s príbuznými zo strany matky. Samotné konanie matky, ktorá napr. neodhlásila maloletého K. zo školy, ktorú navštevoval a ktorá tesne pred svojím odchodom dňa 23.6.2010 požiadala F. úrady

o priznanie F. štátneho občianstva, potom smerujú k oprávnenej úvahe o tom, že matka sa rozhodla zostať na Slovensku až v priebehu pobytu na Slovensku, tzn. až po 27.6.2010. Pokiaľ ide o okolnosti udávané matkou vo vzťahu ku konaniu otca, ktorý mal matke počas neprítomnosti pobaliť veci, umiestniť ich do pivnice a vymeniť zámky na dverách rodinného domu (otec pobalenie vecí odôvodňoval maľovaním rodinného domu počas neprítomnosti matky a detí) a námietka matky nevykonaním navrhnutého dokazovania výsluchom jej brata a bratranca, s ktorými sa v auguste 2010 vrátila do G. pre svoje veci a veci detí je treba uviesť, že z obsahu ich čestných prehlásení doložených matkou do spisu vyplýva, že matka si okrem vecí z pivnice zobrala aj veci z rodinného domu, v ktorom zotrvala asi hodinu len v prítomnosti otca detí. Keďže svedkovia by v rámci prípadnej svedeckej výpovede nemohli preukazovať iné okolnosti relevantné pre posúdenie prípadu (keď neboli osobne prítomní v rodinnom dome a na matku čakali v osobnom motorovom vozidle, neboli pri odchode matky z F. dňa 27.6.2010) súd prvého stupňa správne v priebehu konania nepripustil návrh matky na vykonanie tohto dôkazu.

Súd prvého stupňa správne posúdil aj čl. 13 písm.b/ Dohovoru ako výnimku z Dohovoru, ktorý upravuje situáciu, kedy súd nemusí nariadiť návrat maloletých detí do krajiny obvyklého pobytu. Aj podľa názoru odvolacieho súdu matka v konaní nepreukázala, že návrat by deti vystavil fyzickej alebo duševnej ujme alebo by ich inak priviedol do neznesiteľnej situácie. Rodičia maloletých detí boli partnermi od roku 2004 až do návratu matky s deťmi dňa 27.6.2010. Deti trvalo žili vo F. v rodinnom dome otca, v mieste bydliska navštevovali predškolské zariadenia a prostredie, v ktorom žili a vyrastali považovali za svoj domov. Okolnosť existencie matkou tvrdeného domáceho násillia otca na matke nebola ani podľa názoru odvolacieho súdu preukázaná, keď matka maloletých počas viacročného spolužitia s otcom detí i napriek tomu, že vo F. žila 16 rokov, plynulo ovládala štátny jazyk krajiny a mala dostatok času oboznámiť sa s prípadnými možnosťami, ktorými sa mohla proti prípadnej agresivite partnera za pomoci štátnych orgánov brániť, agresívne konanie partnera až do decembra 2010 neoznámila a pomoc nežiadala. Trestné oznámenie na otca v súvislosti s domácim násillím podala na Štátnej polícii, jednotke v BTA R. až pol roka po návrate na Slovensko dňa 15.12.2010 a na to, že po preverovaní bolo trestné oznámenie matky vybavené tak, že vo veci neboli zistené dôvody ani len na začatie trestného stíhania.

Pokiaľ matka v priebehu doterajšieho konania vážnu ujmu maloletých detí v zmysle čl. 13 písm.b/ Dohovoru preukazovala obavou maloletých detí z otca podložených správami z psychologického vyšetrenia oboch detí PhDr. L. P., klinickým

psychológom, nie je možné nezohľadniť to, že matka odbornú pomoc pre maloleté deti i napriek tvrdenému vážnemu dopadu na psychiku maloletých vyhľadala až v januári 2011, t.j. po siedmich mesiacoch od opustenia F. v čase, kedy na území F. začalo na podnet otca konanie vo veci rodičovských práv k maloletým deťom. S poukazom na povinnosť rodičov s najväčšou starostlivosťou dbať o zdravie svojich detí a o ich právo na nerušený vývoj, zohľadniac obsah čestných prehlásení rodinných známych a priateľov rodiny doložených otcom, ktorými osvedčoval svoj vzťah a chovanie k maloletým v čase trvania ich spoločnej domácnosti v G. a nečinnosť matky pri ňou tvrdenej nutnosti odbornej pomoci pre maloleté deti až do januára 2011 nebolo možné mať, tieto matkou tvrdené skutočnosti za preukázané.

Zhodne so súdom prvého stupňa je toho názoru, že pri poskytnutí záruk predložených otcom v spolupráci s mestom G. týkajúcich sa zabezpečenia možností oddeleného bývania matky a maloletých detí po ich návrate v mestskom byte, za ktorého nájom bude uhrádzať otec maloletých, prispievanie otca na výživu maloletých detí, možnosti maloletých detí navštevovať školské zariadenia a záruk F. vyplývajúcej zo Správy Riaditeľstva civilných záležitostí a ochrany štátnej pečate, kancelárie medzinárodnej spolupráce v oblasti občianskej a obchodnej Ministerstva spravodlivosti F.F. zo dňa 8.3.2013 týkajúcich sa možností matky poberať v krajine obvyklého pobytu maloletých sociálne dávky vo výške 920 € a rodinné prídavky vo výške 127,05 €, možnosti využitia výchovnej pomoci pred sudcom špecializovaným na prípady detí, možnosti využitia sociálnej pomoci prostredníctvom určenej sociálnej pracovníčky a i využitia bezplatnej psychologickej podpory pre ňu a pre deti je možné konštatovať, že vo vzťahu k maloletým deťom sa vykonali primerané opatrenia na zabezpečenie ich ochrany po návrate (čl. 11 ods. 4 Nariadenia), pri preukázaní ktorých nie je možné odmietnuť návrat dieťaťa podľa čl. 13 písm.b/ Haagskeho dohovoru.

Pokiaľ ide o odvolaciu námietku o nesprávnych skutkových záveroch prvostupňového súdu uvádza, že vnútorné presvedčenie súdu (ako výsledok hodnotenia dôkazov) by sa malo vytvárať na základe starostlivého uváženia a zhodnotenia jednotlivých dôkazov jednotlivo aj v ich komplexnosti tak, aby vychádzalo z pravidiel formálnej logiky. V posudzovanom prípade súd prvého stupňa v rozsahu potrebnom pre rozhodnutie dokazovaním vykonaným i nad rámec dôkazných návrhov účastníkov riadne zistil skutkový stav veci, aplikoval naň správny predpis a svoje rozhodnutie aj presvedčivo odôvodnil, z odôvodnenia rozhodnutia presne, zrozumiteľne a určite vyplývajú v logickej nadväznosti a s hodnotiacou väzbou

k jednotlivým dôkazom skutkové zistenia, ktoré v súhrne vytvárajú aj skutkový nálezh súdu. K hodnoteniu výsluchu oboch maloletých detí vypočutých súdom prvého stupňa dňa 13.3.2013 v prítomnosti kolízneho opatrovníka a psychológa Úradu práce sociálnych vecí a rodiny je treba prisvedčiť úvahe súdu prvého stupňa o tom, že s prihliadnutím na deťmi neprirodzene až křčovito deklarované negatívne postoje voči ich otcovi prezentované nielen pred súdom ale i v priebehu asistovaného styku prostredníctvom psychológa a sociálnych pracovníkov Úradu práce sociálnych vecí a rodiny Partizánske (vyplývajúcich z listinných dôkazov – záznamov zo stretnutí otca s maloletými) nie je možné oboma deťmi deklarovaný ambivalentný postoj k otcovi a ich návratu do F. vyhodnotiť za právne významný z hľadiska potreby posudzovania podmienok pre nenariadenie návratu v zmysle čl. 13 Dohovoru a čl. 11 ods. 4 Nariadenia rady (ES). Vychádzajúc z obsahu zápisnice o výsluchu maloletých detí zo dňa 13.3.2013 a z obsahu odôvodnenia napadnutého rozhodnutia treba uviesť, že súd prvého stupňa k zhodnoteniu výsluchu maloletých pristupoval diferencovane, zväžil ich dosah najmä s ohľadom na vek, rozumovú ale i emocionálnu vyspelosť maloletých a v spojení so zisteným skutkovým stavom ho aj správne vyhodnotil. Pokiaľ ide o námietky matky týkajúce sa spôsobu realizovaného výsluchu maloletých detí je treba uviesť, že je právom súdu posúdiť a rozhodnúť, akým spôsobom (závisiacim od všetkých ním posúdených okolností prípadu) výsluch maloletých detí vykoná.

Vo vzťahu k námietkam matky týkajúcich sa odmietnutia ňou navrhnutého dokazovania zaoberajúceho sa otázkou vplyvu odlúčenia maloletých detí od matky v prípade ich návratu do F. a objasnenia prípadnej miery negatívneho dopadu nariadeného návratu do F. uviedol, že citované predpisy neustanovujú žiadne pravidlá pre prípustnosť dôkazov alebo spôsob, ktorým majú byť posúdené a úprava týchto záležitostí sa ponecháva na príslušné zákony, spravidla na procesné kódexy. Právomoc konať vo veci, ktorej sa návrh týka, v sebe obsahuje aj právomoc posúdiť to, či a aké dôkazy na zistenie skutkového stavu sú potrebné a akým spôsobom sa zabezpečí dôkaz na jeho vykonanie. Posúdenie návrhu účastníkov na vykonanie dokazovania a rozhodnutie, ktoré z navrhnutých dôkazov budú v rámci dokazovania vykonané, je teda vždy vecou konajúceho súdu a nie účastníkov konania. V súvislosti s týmto dôkazným návrhom matky, ktorého vykonanie súd prvého stupňa zamietol uviedol, že tento smeruje k preukázaniu podmienok na možnú aplikáciu ustanovenia čl. 13 písm.b/ Dohovoru, na ktoré však nie je možné prihliadať pri splnení predpokladu, že sa v konaní o nariadenie návratu preukázalo (tak, ako v tomto konaní) vykonanie primeraných opatrení na zabezpečenie ochrany maloletého dieťaťa po jeho návrate (čl. 11 ods. 4

Nariadenia). Vykonanie takéhoto dokazovania sa potom s prihliadnutím na ciele a účel konania o návrate dieťaťa, ktorého výsledkom má byť čo najrýchlejšie rozhodnutie, aj odvolaciemu súdu javí ako nadbytočné, nesmerujúce k preukázaniu okolností potrebných pre právne a skutkové posúdenie zisteného stavu veci.

Za nedôvodné posúdil odvolací súd aj námietky matky o tom, že súd prvého stupňa porušil základné právo maloletých detí na súdnu ochranu, keď nezistil názor maloletých detí prostredníctvom príslušného orgánu sociálnoprávnej ochrany detí vo veci návratu do F.F.. V tejto súvislosti poukázal na právo súdu posúdiť a rozhodnúť o potrebe vykonania dokazovania jednotlivými dôkaznými prostriedkami (viď odôvodnenie predchádzajúceho odstavca) a poznamenal, že konanie o návrat dieťaťa do krajiny obvyklého pobytu je osobitým druhom konania, v ktorom sa súd riadi právnymi predpismi záväznými pre Slovenskú republiku – Nariadenie Rady (ES) č. 2201/2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností a Dohovorom č. 119/2001 Z.z. o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí, ktoré v spojení s ustanovením čl. 1 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky majú prednosť pred vnútroštátnymi predpismi. Maloleté dieťa v konaní o nariadenie návratu nie je účastníkom tohto konania, avšak jeho záujmy pri predpokladanom strete záujmov jeho rodičov, ktorých rodičovské práva neboli obmedzené, chráni súdom ustanovený kolízny opatrovník (orgán sociálnoprávnej ochrany a kurately detí). V prejednávanom prípade bol obom maloletým deťom na ochranu ich práv v konaní ustanovený kolízny opatrovník Úrad práce sociálnych vecí a rodiny v Partizánskom, ktorý v priebehu konania vypracovával súdom žiadané podklady potrebné pre rozhodnutie, asistoval pri realizovaní styku otca s maloletými a ktorého zástupca sa zúčastnil výsluchu maloletých detí pred súdom uskutočneného dňa 13.3.2013 v priestoroch budovy Okresného súdu Bratislava I. Uvedené znamená, že súd prvého stupňa zvolením formy zisťovania názoru maloletých detí postupoval jednak v súlade s právnym názorom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky vysloveným v jeho uznesení zo dňa 28.11.2012 sp. zn. 2 Cdo 234/2012, ale i v súlade so zákonnou procesnou úpravou (§ 100 ods. 3 O.s.p.).

K argumentácii matky uvedenej v odvolaní týkajúcej sa absencie prihliadania na najlepší záujem dieťaťa zo strany prvostupňového súdu uviedol, že návrat dieťaťa do členského štátu jeho obvyklého pobytu neznamená nevyhnutne jeho návrat k opustenému rodičovi a jeho oddelenie od rodiča únoscu, keďže o týchto odlišných otázkach musí rozhodnúť príslušný súd, do právomoci ktorého rozhodovanie o týchto otázkach prináleží,

pričom zohľadní všetky emocionálne, psychologické a materiálne aspekty situácie a vo svojom rozhodnutí uprednostní najlepší záujem dieťaťa. Podľa názoru odvolacieho súdu je treba ustanovenia Nariadenia a Dohovoru vykladať predovšetkým z hľadiska uvedených cieľov a zásad, keď ich základným cieľom bezpochyby nie je nepriznať žiaden praktický a právny dôsledok konaniu unášajúceho rodiča. Otázkou najlepšieho záujmu dieťaťa je treba posudzovať i s prihliadnutím k tomu, že súd (ktorý má právomoc) musí skúmať otázku opatrovníckeho práva s prihliadnutím na všetky okolnosti a prinajmenšom niektoré aspekty tohto skúmania, ako sú psychologické vyšetrenia, sociálne správy alebo prípadne priamy výsluch dieťaťa, spravidla vyžadujú prítomnosť dieťaťa. Komplikovanie a predlžovanie tohto procesu v dôsledku ponechania dieťaťa v členskom štáte, do ktorého bolo dieťa neoprávnené premiestnené, nemôže byť potom v jeho záujme. Poukazovanie matky na dĺžku obdobia, počas ktorého sú deti na Slovensku, kde sa zadaptovali na nové prostredie a vytvorili si tu sociálne väzby uviedol, že podľa jeho názoru ani táto skutočnosť nepostačuje na zabránenie návratu maloletých detí, pretože inak by ktorýkoľvek rodič, ktorý by svojvoľne uniesol alebo zadržoval dieťa, mohol zabraňovať uskutočneniu návratu jeho oddaľovaním (rozhodnutie ESLP z 27.4.2010 v prípade *Levadna vs. Ukrajina*, sťažnosť č. 7354/2010).

Proti tomuto uzneseniu odvolacieho súdu podala dovolanie matka maloletých detí, ktorého prípustnosť odvodzovala z ustanovenia § 237 písm.f/ O.s.p. Dovolací dôvod podľa § 237 písm.f/ O.s.p. (§ 241 ods. 2 písm.a/ O.s.p.) zakladá tá skutočnosť, že súd prvého stupňa a taktiež i odvolací súd odňal matke možnosť konať pred súdom a to tým, že v konaní neboli vykonané všetky navrhované dôkazy, vykonanie ktorých bolo nevyhnutné pre posúdenie skutočností, či sú resp. nie sú dané dôvody na nariadenie návratu maloletých detí do F. v súlade s čl. 13 Dohovoru, najmä výsluch K. D., syna matky, skúmanie názoru maloletých detí iným vhodnejším spôsobom, nevykonanie výsluchu pedagogických zamestnancov príslušnej základnej školy. Namietala aj nesprávne právne posúdenie veci, keď rozhodnutie Krajského súdu v Bratislave je v rozpore s Dohovorom o právach dieťaťa (čl. 3) a Európskou chartou (najlepší záujem dieťaťa). Odvolací súd nesprávne vykladal a aplikoval ustanovenia Haagskeho dohovoru o únosoch detí, keď vôbec neposudzoval najlepší záujem detí v tomto konaní, ale obmedzil sa len na všeobecné konštatovanie, že tento záujem vyžaduje vždy návrat a to aj napriek tomu, že mu takýto postup umožňuje čl. 20 Haagskeho dohovoru o únosoch. Čl. 12 umožňuje v plnej miere zohľadniť v konaní o návrat najlepší záujem dieťaťa, ktorý predstavuje základný princíp ochrany ľudských práv a základných slobôd v Slovenskej republike, ktorá je viazaná Dohovorom o právach dieťaťa

a Chartou EÚ. Vôbec neaplikoval ustanovenie čl. 3 Dohovoru o právach dieťaťa a čl. 10 Charty EÚ. Pritom z ustálenej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva vyplýva, že návrat v zmysle Haagskeho dohovoru nemá byť nariadený automaticky, ale najlepší záujem dieťaťa musí byť posudzovaný v každom jednotlivom prípade a závisí od okolností každého jednotlivého prípadu, konkrétne od veku a stupňa vyspelosti, prítomnosti alebo absencie rodičov, okolia a skúseností. V tomto prípade je posúdenie najlepšieho záujmu detí v konaní o návrat o to dôležitejší, že deti sa nachádzajú na území Slovenskej republiky už tri roky, v čase premiestnenia mali 4 a 5 rokov a v súčasnosti majú 7 a 8 rokov, zžili sa s prostredím, vytvorili a udržiavajú si silné sociálne väzby, ktoré by boli návratom do F. pretrhnuté. Návrat do F. spôsobí deťom porovnateľnú ak nie väčšiu ujmu ako ich premiestnenie na Slovensko. V dôsledku nesprávneho právneho posúdenia veci odvolací súd porušil svojím postupom čl. 3 Dohovoru o právach dieťaťa a zároveň vychádzal z nedostatočne zisteného skutkového stavu pri aplikácii čl. 13 b/ Haagskeho dohovoru, keď sa obmedzil len na dokazovanie domáceho násillia a nezisťoval, či ťažkosti, ktoré deťom spôsobí návrat do F. a narušenie sociálnych väzieb na Slovensku vzhľadom k dĺžke pobytu detí na Slovensku, nezakladá pre ne neznesiteľnú situáciu podľa čl. 13 b/ Haagskeho dohovoru. V takomto prípade by opatrenia podľa čl. 11 ods. 4 Nariadenia nemohli byť považované za primerané. Odvolací súd sa nevysporiadal so skutočnosťou, že maloleté deti majú nevlastného brata K. D., nar. X., ktorého starostlivosť a výchovu zabezpečuje matka a s ktorým udržiavajú nadštandardné vzťahy, a odlúčenie od ktorého by ich ako aj jeho rovnako mohlo priviesť k neznesiteľnej situácii v zmysle čl. 13 b/ Haagskeho dohovoru, hoci takýto dôkaz bol riadne navrhnutý. Ak súdy mali vychádzať zo starostlivo zisteného skutkového stavu, dôvody ktoré by mohli eliminovať návrat maloletých detí do F.F. mali byť zisťované v dostatočnej miere. V danom prípade tomu tak nebolo. Rozhodnutím prvostupňového ako aj odvolacieho súdu a to odňatím možnosti konať pred súdom sa výrazne zasiahlo do práv dieťaťa a to K. D. a to práv podľa čl. 3 nediskriminácie, čl. 4 záujmu dieťaťa, čl. 9 odlúčenie od rodičov a nasl. Dohovoru o právach dieťaťa, ako aj do práv matky ako rodiča na riadnu výchovu a starostlivosť o zverené dieťa. Dovolací dôvod podľa § 237 písm.f/ O.s.p. je daný aj v súvislosti s nepreskúmateľnosťou napadnutého rozhodnutia, nakoľko v odôvodnení absentujú úvahy súdu o dôvodoch zamietnutia navrhnutých dôkazov. Súd tým neprihliadol na zákonnú zásadu rešpektovania najlepšieho záujmu dieťaťa, ktoré okrem Dohovoru a Nariadenia zakotvujú i ďalšie záväzné právne predpisy, ktorými je Slovenská republika viazaná. Žiadala preto, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesenie odvolacieho súdu v časti, v ktorej odvolací súd potvrdil napadnuté uznesenie súdu prvého

stupňa zrušil a vec mu vrátil na nové konanie. Zároveň žiadala, aby dovolací súd odložil vykonateľnosť napadnutého rozhodnutia.

Otec maloletých detí vo svojom písomnom vyjadrení k dovolaniu matky navrhol rozhodnutie odvolacieho súdu potvrdiť ako vecne správne.

Kolízny opatrovník sa k dovolaniu matky písomne nevyjadril.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), zastúpený advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.), skúmal najskôr, či dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno týmto opravným prostriedkom napadnúť (§ 236 a nasl. O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) a dospel k záveru, že dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, voči ktorému je takýto opravný prostriedok neprípustný.

Podľa § 236 ods. 1 O.s.p. dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

Dovolanie matky maloletých detí smeruje proti uzneseniu odvolacieho súdu, ktorým bol nariadený návrat maloletých detí do krajiny obvyklého pobytu (F.).

Proti uzneseniu odvolacieho súdu je dovolanie prípustné, ak je ním napadnuté zmeňujúce uznesenie odvolacieho súdu (§ 239 ods. 1 písm.a/ O.s.p.) alebo ak dovolací súd rozhodoval vo veci postúpenia návrhu Súdnemu dvoru Európskych spoločností (§ 109 ods. 1 písm.c/) na zaujatie stanoviska (§ 239 ods. 1 písm.b/ O.s.p. prvá veta). Podľa § 239 ods. 2 O.s.p. dovolanie je prípustné tiež proti uzneseniu odvolacieho súdu, ktorým bolo potvrdené uznesenie súdu prvého stupňa, ak a/ dovolací súd vyslovil vo svojom potvrdzujúcom uznesení, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu, b/ ide o uznesenie o návrhu na zastavenie výkonu rozhodnutia na podklade cudzozemského rozhodnutia, c/ ide o uznesenie o uznaní (neuznaní) cudzieho rozhodnutia alebo o jeho vyhlásení za vykonateľné (nevykonateľné) na území Slovenskej republiky.

Keďže v prejednávanej veci je dovolaním napadnuté uznesenie odvolacieho súdu, ktoré nevykazuje znaky niektorého z uvedených uznesení, nie je dovolanie v zmysle § 239 O.s.p. proti nemu prípustné.

S prihliadnutím na ustanovenie § 242 ods. 1 druhá veta O.s.p., ktoré ukladá dovolaciemu súdu povinnosť vždy skúmať, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p., zaoberal sa Najvyšší súd Slovenskej republiky otázkou, či konanie v tejto veci nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v písmenách a/ až g/ § 237 O.s.p. (t.j. či v danej veci nejde o prípad nedostatku právomoci súdu, nedostatku spôsobilosti účastníka byť účastníkom, nedostatku riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, o prekážku veci právoplatne rozhodutej alebo už prv začatého konania, prípad nedostatku návrhu na začatie konania tam, kde konanie sa mohlo začať len na takýto návrh, prípad odňatia možnosti účastníkovi konať pred súdom alebo prípad rozhodovania vylúčeným sudcom či súdom nesprávne obsadeným). Vady konania uvedené v § 237 písm.a/ až e/ a g/ O.s.p. neboli v dovolaní namietané a ich existenciu nezistil ani dovolací súd. Preto prípustnosť dovolania z týchto ustanovení vyvodit' nemožno.

Matka maloletých detí namietala vadu konania podľa § 237 písm.f/ O.s.p., t.j. odňatie jej možnosti konať pred súdom prvého a druhého stupňa tým, že v konaní neboli vykonané všetky navrhované dôkazy, vykonanie ktorých bolo nevyhnutné pre posúdenie skutočnosti, či sú resp. nie sú dané dôvody na nariadenie návratu maloletých detí do F., najmä výsluch K. D., syna matky, skúmanie názoru maloletých detí iným vhodným spôsobom, nevykonanie výsluchu pedagogických zamestnancov príslušnej základnej školy, rozhodnutím prvostupňového ako aj odvolacieho súdu, a to odňatím možnosti konať pred súdom sa výrazne zasiahlo do práv dieťaťa a to K. D., nepreskúmateľnosťou napadnutého rozhodnutia, nakoľko v odôvodnení absentujú úvahy súdu o dôvodoch zamietnutia navrhnutých dôkazov. Taktiež namietala nesprávne právne posúdenie veci (§ 241 ods. 2 písm.c/ O.s.p.) tým, že odvolací súd nesprávne vykladal a aplikoval ustanovenia Haagskeho dohovoru ako aj ustanovenia čl. 3 Dohovoru o právach dieťaťa a čl. 10 Charty EÚ. V dôsledku nesprávneho právneho posúdenia veci súdy vychádzali z nedostatočne zisteného skutkového stavu.

Odňatím možnosti konať pred súdom (§ 237 písm.f/ O.s.p.) sa rozumie taký závadný procesný postup súdu, ktorý má za následok znemožnenie realizácie tých procesných práv účastníka konania, ktoré mu poskytuje Občiansky súdny poriadok. O procesnú vadu v zmysle § 237 písm.f/ O.s.p. ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva.

K jednotlivým dovolacím námietkam uvádza dovolací súd nasledovné :

I keď čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd zaručuje právo na spravodlivé súdne konanie, neustanovuje žiadne pravidlá pre prípustnosť dôkazov alebo spôsob, ktorým majú byť posúdené; tieto záležitosti preto musia byť primárne upravené vnútroštátnym právom a vnútroštátnymi súdmi. Ústava Slovenskej republiky neupravuje prípustnosť dôkazov, ale ponecháva ich úpravu na príslušné zákony, spravidla na procesné kódexy. Takisto význam dôkazov a potrebnosť ich vykonania sú otázky, ktorých posúdenie je zásadne v právomoci toho orgánu, ktorý rozhoduje o merite návrhu – inými slovami, právomoc konať vo veci, ktorej sa návrh týka, v sebe obsahuje právomoc posúdiť to, či a aké dôkazy na zistenie skutkového stavu sú potrebné a akým spôsobom sa zabezpečí dôkaz a jeho vykonanie (I. ÚS 52/03).

Vzhľadom na charakter argumentácie matky maloletých detí treba v súvislosti s vyššie uvedeným dodať, že pod spravodlivým súdnym procesom (fair hearing) sa v žiadnom prípade nechápe právo účastníka súdneho konania na preskúmanie toho, akým spôsobom vnútroštátny súd hodnotil právne a faktické okolnosti konkrétneho prípadu. Do obsahu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd nepatrí právo účastníka konania vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ním navrhnutých dôkazov súdom, prípadne sa dožadovať ním navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (I. ÚS 97/97), resp. toho, aby súdy preberali alebo sa riadili výkladom všeobecne záväzných predpisov, ktorý predkladá účastník konania (II. ÚS 3/97, II. ÚS 251/03).

Občiansky súdny poriadok ukladá účastníkom konania povinnosť označiť dôkazy na preukázanie svojich tvrdení. Súd ale rozhodne, ktoré z označených dôkazov vykoná. Súd nie je viazaný návrhmi účastníkov na vykonanie dokazovania a nie je povinný vykonať všetky navrhované dôkazy. Posúdenie návrhu na vykonanie dokazovania a rozhodnutie, ktoré z dôkazov budú v rámci dokazovania vykonané, je vždy vecou súdu (viď § 120 ods. 1 O.s.p.) a nie účastníkov konania. Najvyšší súd Slovenskej republiky to vyjadril už v rozhodnutí uverejnenom v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. 37/1993 v ktorom vysvetlil, že prípadné nevykonanie určitého dôkazu môže mať za následok len neúplnosť skutkových zistení (vedúcu k vydaniu nesprávneho rozhodnutia), nie však procesnú vadu v zmysle § 237 O.s.p.; v rozhodnutí uverejnenom v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. 125/1999 uviedol, že ak

súd v priebehu konania nevykonával všetky navrhované dôkazy alebo vykonal iné dôkazy na zistenie skutočného stavu, dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu podľa § 237 písm.f/ O.s.p. nie je prípustné, lebo to nemožno považovať za odňatie možnosti konať pred súdom. S poukazom na obsahovo zhodné závery, ku ktorým dospel dovolací súd aj v prejednávanej veci možno preto konštatovať, že i prípadným nevykonaním matkou maloletých detí navrhovaného dokazovania (výsluch K. D., skúmanie názorov maloletých detí iným vhodnejším spôsobom, nevykonanie výsluchu pedagogických zamestnancov príslušnej základnej školy) nemohlo dôjsť k odňatiu jej možnosti konať pred súdom.

Pokiaľ ide o námietky dotýkajúce sa správne alebo úplne zisteného skutkového stavu veci je súdna prax jednotná v názore, že ak súd niektorý dôkaz nesprávne vyhodnotí, môže to viesť prípadne k nesprávnym skutkovým zisteniam, a v konečnom dôsledku aj k vecne nesprávnemu rozhodnutiu, nezakladá to však zmätočnosť konania, teda ani vadu v zmysle ustanovenia § 237 písm.f/ O.s.p. (viď R 37/1993, R 125/1999 a R 6/2000). Treba zdôrazniť, že do obsahu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd nepatrí právo účastníka konania vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ním navrhnutých dôkazov súdom, prípadne sa dožadovať ním navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (I. ÚS 97/97). K uvedenej námietke matky maloletých detí treba dodať, že súd neodníme účastníkovi možnosť pred ním konať ani tým, že (prípadne) nesprávne vyhodnotí niektorý z vykonaných dôkazov (§ 132 O.s.p.); jeho rozhodnutie môže byť síce z tohto dôvodu vecne nesprávne ale to ešte samo osebe nevedie k zmätočnosti rozhodnutia a nezakladá prípustnosť dovolania v zmysle § 237 písm.f/ O.s.p. (viď rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky uverejnené v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. 42/1993). Pre úplnosť treba tiež dodať, že nesprávne vyhodnotenie dôkazov nie je samostatným dovolacím dôvodom ani vtedy, keď je dovolanie procesne prípustné – viď § 241 ods. 2 písm.a/ až c/ O.s.p. Pokiaľ matka maloletých detí namieta, že súdy pri rozhodovaní vychádzali z neúplných skutkových zistení, ide po stránke obsahovej o námietku, že v konaní došlo k tzv. inej (než v § 237 O.s.p. vymenovanej) procesnej vade majúcej za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, takáto tvrdená vada (i keby k nej v konaní došlo) by bola síce relevantným dovolacím dôvodom (§ 241 ods. 2 písm.b/ O.s.p.) sama osebe ale nezakladá prípustnosť dovolania v zmysle § 237 O.s.p.

Matka maloletých detí namieta, že súdy vec nesprávne právne posúdili (§ 241 ods. 2 písm.c/ O.s.p.). Právnym posúdením veci súdom, ktoré spočíva v aplikácii hmotnoprávneho

alebo procesnoprávneho predpisu na zistený skutkový stav, a ktoré je vyjadrené vo finálnom produkte občianskeho súdneho konania – rozhodnutí, sa vo všeobecnosti účastníkovi tohto konania neodníma možnosť uplatnenia jeho procesných práv v zmysle § 237 písm.f/ O.s.p. (viď aj uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Cdo 112/2001 uverejnené v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. 43/2003 a uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Cdo 50/2002 uverejnené v časopise Zo súdnej praxe pod č. 1/2003). Právne posúdenie vecí súdmi nižších stupňov je v rozhodovacej praxi senátov Najvyššieho súdu Slovenskej republiky všeobecne považované (iba) za relevantný dovolací dôvod, ktorým možno odôvodniť procesne prípustné dovolanie (viď § 241 ods. 2 písm.c/ O.s.p.) zároveň je ale zhodne zastávaný názor, že (ani prípadné) nesprávne právne posúdenie vecí súdmi nižších stupňov samo osebe nezakladá zmätočnosť rozhodnutia a procesnú vadu konania v zmysle § 237 písm.f/ O.s.p. (viď napr. rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 62/2010, 2 Cdo 97/2010, 3 Cdo 53/2011, 4 Cdo 68/2011, 5 Cdo 44/2011, 6 Cdo 41/2011), lebo (ani prípadným) nesprávnym právnym posúdením vecí súd nezneškodnil účastníkovi konania realizáciu žiadneho jeho procesného oprávnenia a neodňal mu možnosť pred súdom konať.

Dovolací súd sa zaoberal aj námietkou matky maloletých detí, že konanie trpí vadou uvedenou v § 237 písm.f/ O.s.p. spočívajúcou v nedostatočnom odôvodnení napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu, nakoľko v odôvodnení absentujú úvahy súdu o dôvodoch zamietnutia navrhnutých dôkazov.

Úvodom treba pripomenúť, že podľa uznesenia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 115/2003 z 3. júla 2003 : „Všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu (prvostupňového ale aj odvolacieho), ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, stačí na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces“. Dovolací súd považuje za potrebné v tejto súvislosti upozorniť aj na uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 78/2005 zo 16. marca 2005, podľa ktorého : „Súčasťou základného práva na súdnu ochranu v občianskom súdnom konaní podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky je právo, na odôvodnenie ktorého štruktúra je rámcovo upravená v § 157 ods. 2 O.s.p. Táto norma sa uplatňuje aj v odvolacom konaní (§ 211 O.s.p.). Odôvodnenie súdneho

rozhodnutia v opravnom konaní však nemá odpovedať na každú námietku alebo argument v opravnom prostriedku, ale iba na tie, ktoré majú rozhodujúci význam pre rozhodnutie o odvolaní, zostali sporné, alebo sú nevyhnutné na doplnenie dôvodov prvostupňového rozhodnutia, ktoré sa preskúmava v odvolacom konaní“. Naostatok nemožno opomenúť ani ustanovenie § 219 ods. 2 O.s.p., v zmysle ktorého je odvolaciemu súdu daná možnosť vypracovania tzv. skráteného odôvodnenia rozhodnutia. Tá je podmienená stotožnením sa so skutkovými aj právnymi dôvodmi rozhodnutia prvostupňového súdu v plnom rozsahu. V takomto prípade je postačujúce v odôvodnení skonštatovať správnosť dôvodov napadnutého rozhodnutia, prípadne doplniť na zdôraznenie správnosti ďalšie dôvody.

Preskúmaním veci dovolací súd dospel k záveru, že rozhodnutia súdov nižších stupňov zodpovedajú vyššie uvedeným požiadavkám kladeným na odôvodnenie rozhodnutí. Súd prvého stupňa v odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol rozhodujúci skutkový stav, primeraným spôsobom opísal priebeh konania, stanoviská procesných strán v prejednávanej veci, výsledky vykonaného dokazovania a citoval právne predpisy, ktoré aplikoval na prejednaný prípad, a z ktorých vyvodil svoje právne závery. Prijaté právne závery primerane vysvetlil. Z odôvodnenia jeho rozhodnutia nevyplýva jednostrannosť ani taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich účelu, podstaty a zmyslu. Osobitne vysvetlil dôvody, pre ktoré sa rozhodol tak, že nevykoná ďalšie dokazovanie svedkom – maloletým synom K., ako aj znalecké dokazovanie na zistenie názoru maloletých detí. Najvyšší súd Slovenskej republiky dospel k záveru, že skutkové a právne závery súdu prvého stupňa nie sú v danom prípade zjavne neodôvodnené a nezlučiteľné s čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a že odôvodnenie dovolaním napadnutého rozsudku odvolacieho súdu ako celok spĺňa parametre zákonného odôvodnenia. Krajský súd sa v celom rozsahu stotožnil so závermi prvostupňového súdu, pričom na zdôraznenie správnosti uvedeného dodal ďalšie dôvody. Jeho postup bol teda v súlade s ustanovením § 219 ods. 2 O.s.p. umožňujúci odvolaciemu súdu podrobnejšie nezdôvodňovať svoje rozhodnutie a odkázať na dôvody obsiahnuté v prvostupňovom rozhodnutí ak sa s nimi plne stotožňuje. Za porušenie základného práva zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky v žiadnom prípade nemožno považovať to, že súdy neodôvodnili svoje rozhodnutia podľa predstáv matky maloletých detí.

Vzhľadom na to, že v dovolacom konaní sa nepotvrdila existencia procesných väd konania tvrdených matkou maloletých detí (§ 237 písm.f/ O.s.p.), nevyšli najavo ani iné procesné vady konania vymenované v § 237 O.s.p. a prípustnosť podaného dovolania

nevyplýva z ustanovenia § 239 O.s.p., Najvyšší súd Slovenskej republiky jej dovolanie odmietol podľa § 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 218 ods. 1 písm.c/ O.s.p. ako smerujúce proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je dovolanie prípustné. So zreteľom na odmietnutie dovolania sa nezaoberal napadnutým rozhodnutím odvolacieho súdu z hľadiska jeho vecnej správnosti.

O trovách dovolacieho konania rozhodol podľa § 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p. a § 146 ods. 1 písm.a/ O.s.p.

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 28. novembra 2013

JUDr. Jozef Kolcun, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Jarmila Uhlířová